

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E FINANCAVE

QENDRA E TRAJNIMIT TË ADMINISTRATËS TATIMORE DHE DOGANORE

QENDRA E TRAJNIMIT TË ADMINISTRATËS TATIMORE DHE DOGANORE

STUDIM KRAHASIMOR

EDUKIMI FISKAL NË SHKOLLA DHE RËNDËSIA E TIJ

Tabela e Përmbajtjes

Hyrje.....	3
1. Nevoja për njohje me konceptet fiskale	4
2. Vendosja e tatimeve në kurrikul	5
3. Mësimdhënia e tatimeve për studentët.....	9
4. Programi i Edukimit për Civic Tax.....	12
Bibliografia	14

Hyrje

Një nga shtytësit kryesorë për ndryshime në administratat tatimore është pranimi i faktit që marrëdhënia me tatimpaguesit duhet të ndryshojë nga ajo tradicionale. Pikëpamja mbizotëruese është se duhet të ekzistojë një partneritet midis shtetit dhe qytetarëve të tij, ku secila palë ka të drejta dhe detyrime, duke siguruar kështu që shuma e saktë e tatimit të paguhet në kohën e duhur.

Një kërkesë themelore e kësaj marrëdhënie është që qytetarët të ndihmohen të kuptojnë dhe pranojnë përgjegjësitë e tyre fiskale; kjo përfshin dhe përpjekjen për të thjeshtuar legjislacionin tatimor dhe për ta bërë atë më të kuptueshëm. Kjo pikë e fundit kërkon edukim të vazhdueshëm dhe ku ka më mirë sesa të fillohet me brezat e rinjë.

Pse të fillohet me fiskalitetin si pjesë e veprimtarive edukative për adoleshentët, studentët, nxënësit e shkollës?

Të mësosh tatimpaguesit e së ardhmes se si të kuptojnë e të merren me tatimet e tyre ka të bëjë me adresimin e të ardhmes së shoqërisë sonë moderne. Detyra nuk është e njëjtë në të gjitha vendet, sepse sfondi është shumë i ndryshëm nga një vend në tjetrin, megjithatë është një detyrë e rëndësishme dhe domethënëse për të gjitha vendet.

Disa vende zbatojnë procedura të reja dhe në përgjithësi sistem të ri tatimor ndërsa të tjerat kanë një histori më të gjatë tatimore, dhe meqenëse sistemet e IT-së menaxhojnë shumicën e procedurave për tatimpaguesit, qytetarët mund të distancohen nga procesi i trajtimit të tatimeve e taksave të tyre dhe kështu krijohet një mungesë e njohurive nga shumë individë.

Prandaj, në shumicën e vendeve ekziston një nevojë e përbashkët për njohuri, veçanërisht brenda brezave të rinj. Ata mund të mos dinë si të merren me tatimet e taksat e tyre dhe mund të mos kenë ndonjë person më me përvojë në jetën e tyre private nga i cili mund të marrin këtë njohuri. Në të njëjtën kohë jemi dëshmitarë se disa vende kanë përvojë që mund të përdoret nga të tjerët dhe në këtë mënyrë i ndihmon ata të shmangin gabimet, të cilat të tjerët i kanë bërë para tyre.

1. Nevoja për njohje me konceptet fiskale

Tatimet mund të jenë të ndërlikuara, veçanërisht për ata me pak ose aspak njohuri ekzistuese të sistemit tatimor.¹ Studentët, të rriturit, pronarët e bizneseve, punonjësit dhe grupet vulnerabël mund të mos kenë njohuri të mjaftueshme për mënyrën si hartohen ligjet dhe funksionimin e sistemit tatimor, duke kufizuar aftësinë e tyre për t'u angazhuar në mënyrë efektive me të. Inkurajimi i qytetarëve për të zhvilluar një vlerësim dhe përkushtim ndaj rolit të fiskut në shoqëri dhe sigurimi që tatimpaguesit dhe punonjësit përgjegjës për pajtueshmërinë me tatimet e taksat të jenë të vetëdijshëm për rolet dhe përgjegjësitë e tyre, mund të jetë një sfidë e rëndësishme.

Prandaj, ofrimi i edukimit të mjaftueshëm intensiv, të thelluar të tatimpaguesve për të kapërcyer kompleksitetin, për t'i bërë njerëzit më të kënaqur me rolin e tyre në sistemin tatimor dhe për të inkurajuar sjelljen afatgjatë mund të jetë një qasje e dobishme. Aty ku njohuritë ekzistuese të sistemit tatimor janë minimale, ose ku mungon kuptimi i detajeve jetike, ekziston nevoja për një qasje të thelluar që ofron një mundësi për angazhim më të thellë nga pjesëmarrësit.

Ky kapitull shqyrton një sërë iniciativash intensive për edukimin e tatimpaguesve, të cilat kërkojnë një angazhim më thelbësor me pjesëmarrësit.

Këto iniciativa shpesh kërkojnë burime intensive dhe përfitojnë ndjeshëm nga partneritetet, veçanërisht kur synohet të zgjerohen. Një tipar i përbashkët i iniciativave të paraqitura në këtë kapitull është se ato prirën të kërkojnë shumë burime. Mbështetja në udhëzimet e dhëna ballë për ballë është një faktor kyç pas angazhimit të burimeve për shumë nga iniciativat, megjithëse webinarët janë gjithnjë e më shumë një alternativë dhe mund të zvogëlojnë burimet e kërkuara. Kërkesat për burime, veçanërisht kërkesat për burime njerëzore, shpesh kufizojnë shkallën e iniciativave, përveç nëse mund të krijohen partneritete për t'i ndarë ato.

Ndërsa nismat e thelluara dhe intensive për edukimin e tatimpaguesve mund të përdoren në një sërë kontekstesh, ato janë veçanërisht të zakonshme me studentët. Inkurajimi i

¹ <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/1c2bb232-en/index.html?itemId=/content/component/1c2bb232-en#section-d1e4016>

përputhshmërisë vullnetare sa më shpejt që të jetë e mundur ka rezultatet më të mëdha potenciale me kalimin e kohës, duke krijuar një përfitim të dukshëm duke ndërtuar një kuptim të qëndrueshëm dhe angazhim ndaj sistemit tatimor tek tatimpaguesit e së ardhmes. Sistemi shkollor siguron gjithashtu një rrjet të krijuar përmes të cilit mund të ofrohen programe të tilla, ndërsa nisma të ngjashme të thelluara për të rriturit përballen me pengesa shtesë në krijimin e një rrjeti të ofrimit.

Morali tatimor në përgjithësi duket se rritet me moshën, gjë që tregon përfitime të mundshme në ndryshimin e sjelljes më herët. Në raportin Morali Tatimor (OECD, 2019), u zbulua se mosha ishte një nga përcaktuesit kryesorë të moralit tatimor globalisht, me të moshuarit më pak të prirur për të justifikuar mashtrimin me tatimet. Kjo sugjeron se përfitime të rëndësishme mund të krijohen duke synuar përpjekjet për të promovuar nevojën për të paguar tatimet nga brezat e rinj. Krijimi i një zakoni të pagimit të tatimeve në fillim të jetës së një qytetari mund të sjellë një përfitim të konsiderueshëm me kalimin e viteve.

Mësimi i tatimeve e taksave për fëmijët mund të jetë gjithashtu pjesë e edukimit më të gjerë qytetar. Edukimi i fëmijëve dhe adoleshentëve për çështjet tatimore ofron një mundësi për të ndërtuar kontratën sociale, duke i ndihmuar fëmijët të shohin dobinë sociale të tatimeve, që nga përdorimi i tyre për financimin e shërbimeve publike dhe institucioneve si shkollat, spitalet dhe policia deri te funksioni i tyre rishpërndarës. Në rastin më ambicioz, ai mund t'i ndihmojë fëmijët të identifikojnë jo vetëm të drejtat dhe përgjegjësitë e tyre, por edhe ato të shtetit në lidhje me transparencën dhe llogaridhënien mbi mënyrën se si shpenzohen taksat. Për shembull, në Guatemalë- Programi i Trajnimit të Kulturës Tatimore u krijua në 2007 për të mësuar tatimet/sistemin fiskal si një aspekt themelor të shtetit. Integrimi i edukimit tatimor në procesin arsimor është një nga metodat më të njohura të edukimit të tatimpaguesve, megjithëse një sërë qasjesh janë marrë në nivel global.

2. Vendosja e tatimeve në kurrikul

Integrimi i lëndës tatimore në kurrikulat shkollore ka potencialin për të arritur (pothuajse) të gjithë tatimpaguesit e ardhshëm. Skemat në nivelin e shkollës fillore ose të mesme mund të synojnë mbulim universal në të gjitha grupet.

Që iniciativat e bazuara në shkolla të rriten në shkallë nevojitet një bashkëpunim efektiv midis administratave tatimore dhe ministrive të arsimit. Disa vende (duke përfshirë Kenian dhe Mauritaninë) theksojnë bashkëpunimin me ministrinë e arsimit (ose institucionin ekuivalent përgjegjës për rregullimin e përmbajtjes së kurrikulës) si një partneritet jetik. Kjo është e nevojshme për të mundësuar që mësimdhënia në shkolla të shkojë përtej partneriteteve ad hoc me shkolla individuale, duke u përfshirë dhe përfshirë si pjesë e kurrikulës standarde.

Qeveritë duhet të sigurojnë burime për të mbështetur studentët dhe mësuesit. Ndërsa në disa raste personeli i administratës tatimore është përgjegjës për dhënien e mësimit mbi tatimet, zakonisht atyre u mungojnë burimet për ta bërë këtë, veçanërisht në programet në shkallë të gjerë ku tatimet janë pjesë e kurrikulës kombëtare. Në vend të kësaj, roli i administratës tatimore është përgjithësisht të prodhojë materiale të përshtatura për nivelin arsimor të studentëve të synuar, shpesh duke i bërë ato të disponueshme në internet ose përmes librave shkollorë. Një aspekt i theksuar nga Argjentina është nevoja për të siguruar burime jo vetëm për studentët, por edhe për mësuesit, duke shpjeguar qëllimet e nismave dhe mënyrën e përdorimit të burimeve. Kjo është veçanërisht e rëndësishme kur ndërgjegjësimi dhe kuptimi i sistemit tatimor është përgjithësisht i ulët, pasi mund të mos jetë e mundur të supozohet se mësuesit kanë njohuri të mjaftueshme tatimore.

Rasti i Argjentinës:

Autoriteti argjentinasi i të ardhurave (AFIP) vendosi të synojë ndërtimin e të kuptuarit të studentëve për tatimet dhe rolin e tyre në shoqëri. Megjithatë AFIP donte të sigurote vazhdimësinë e programit, u kërkua një aleancë e ngushtë me sistemin arsimor. Kjo qasje ishte sfiduese, duke kërkuar krijimin e ekipeve ndërinstitucionale, takime të rregullta me aktorët kryesorë në sistemin arsimor dhe marrëveshje të bashkëpunimit me qeveritë provinciale. Kërkonte gjithashtu investime të konsiderueshme në krijimin e materialeve dhe në mënyrë thelbësore trajnimin e mësuesve për t'i mundësuar ata të bëhen agjentë të ndryshimit dhe ta bëjnë tatimin pjesë përbërëse të mësimit të qytetarisë.

Programi shihet si i suksesshëm, me një vlerësim të jashtëm nga Universiteti i Buenos Aries që identifikon kënaqësinë e lartë dhe ruajtjen e njohurive midis pjesëmarrësve. Investimi në ndërtimin e mbështetjes ndërmjet institucioneve të shumta siguroi gjithashtu njëfarë elasticiteti për programin përballë ndryshimeve në prioritetet e menaxhimit, pasi institucionet e tjera mbetën të përkushtuara.

Programi vazhdon të zgjerohet dhe burimet tashmë janë përfshirë në Institutin Kombëtar të Trajnimit të Mësuesve të Ministrisë së Arsimit, duke i vënë ato në dispozicion të të gjithë mësuesve.

Në Portugali, shkollat i çojnë nxënësit në vizita dhe përdorin materialet e edukimit fiskal në klasa. Këto vizita në ekspozita udhëhiqen nga zyrtarët e administratës tatimore.²

Zhvillimi i burimeve dixhitale mund të ndihmojë në rritjen e iniciativave. Kostot e ulëta të përsëritjes dhe disponueshmëria në rritje e TI-së brenda shkollave do të thotë se burimet elektronike mund të luajnë një rol të dobishëm në ofrimin e iniciativave të bazuara në shkollë, duke mundësuar që burimet e përbashkëta të ndahen menjëherë në nivel kombëtar. **Në Turqi,** programi i trajnimit të ndërgjegjësimit tatimor për fëmijët kërkon të angazhojë fëmijët gjatë gjithë karrierës së tyre shkollore, duke ofruar një sërë burimesh dixhitale për të mbështetur mësuesit dhe studentët. Programi u zhvillua në partneritet me Ministrinë e Arsimit Kombëtar, me materiale trajnimi të disponueshme përmes portalit të trajnimit të Ministrisë dhe materiale të tjera të disponueshme në faqen publike (www.vergibilinci.gov.tr). Kjo ka mundësuar që iniciativa të arrijë rreth 5 milionë studentë.

Ndërsa vendosja e tatimeve në kurrikulë është qasja më gjithëpërfshirëse për mësimdhënien e tatimeve në shkolla, kjo nuk është menjëherë e mundur. Mund të duhen kohë dhe burime për të futur tatimet në kurrikulë, si nga administrata shtetërore ashtu edhe nga shkollat. Programet, në shkallë më të vogël, mund të kenë nevojë të merren parasysh ose të ndërmerren si pilot për të vërtetuar vlerën e futjes së tatimeve në shkollë.

² https://www.iota-tax.org/sites/default/files/publications/public_files/iota_report_-_fiscal_education_for_the_young.pdf

Veçanërisht në rastin e iniciativave lidhur me kurrikulat tatimore në programin mësimor që synojnë tatimpaguesit e ardhshëm, iniciativat mund të kenë një vonesë në kohë midis fillimit të nismës dhe ndikimit të saj në sjelljen e tatimpaguesve. Në shumë raste, dhe aq më tepër kur synohen fëmijët më të vegjël, mund të kalojë kohë para se të realizohet rritja e moralit tatimor te individët. Kjo mund ta bëjë disi të vështirë gjurmimin e ndikimit të programeve të tilla në sjellje. **Vlerësimet cilësore të iniciativave janë të mundshme, me shumë programe që tregojnë nivele të larta kënaqësie.** Disa vende kanë raportuar se kanë ndërmarrë disa vlerësime të iniciativave të tyre, të përqendruara përgjithësisht në vlerësimin e klasave që mësohen dhe/ose materialeve të dedikuara. Ndërkohë që sondazhe të tilla mund të mos jenë në gjendje të gjurmojnë ndikimin përfundimtar të iniciativave, ato ofrojnë komente të vlefshme se sa efektive janë materialet e krijuara si instrumente mësimore, si dhe se si të përmirësohet ofrimi i kurseve. **Si në Mbretërinë e Bashkuar (MB) dhe Gjermani, pjesëmarrësit në webinarët e anketuar treguan rezultate pozitive. Në MB, webinarët e dorëzuar në 2018/19 kishin një rezultat të kënaqësisë së klientit prej 88.81%. Në Gjermani, Ministria Federale e Financave anketoi mësuesit e shkollave të mesme që merrnin pjesë në nismën e tyre, ku 94% ishin shumë të kënaqur me materialet mësimore dhe 85% raportuan se po përdornin materialet në klasa të tjera përtej nismës.**

Sondazhet mund të gjenerojnë gjithashtu reagime të vlefshme për të përmirësuar hartimin e iniciativave në fushën e lëndës tatimore në shkolla. Në Greqi, Drejtoria e Përbushjes së detyrimeve tatimore të Autoritetit të Pavarur për të Ardhurat Publike ndërmori një anketë, e cila nxori në pah stilin individual të mësimdhënies dhe infrastrukturën teknike të disponueshme në shkolla si faktorët kryesorë. Për më tepër, ai identifikoi dallime në mendime: mësuesit e shkollave fillore mendonin se programi i edukimit tatimor duhet të përfshihej në një modul tashmë ekzistues, ndërsa mësuesit e shkollave të mesme dhe të larta besonin se do të mësohej më mirë në mënyrë autonome në formën e një projekti ose si detyra në grup.

Nga disa programe janë identifikuar ndikime afatshkurtra si në njohuri ashtu edhe në perceptime. Ndërsa ndikimet afatgjata në pajtueshmërinë tatimore mund të jenë të vështira për t'u gjurmuar, është e mundur të vlerësohet ndikimi afatshkurtër te pjesëmarrësit në kuptimin e asaj që ata mësojnë përmes iniciativave. Sllovenia ndërmerr sondazhe mbi qëndrimet ndaj tatimeve, të cilat krahasohen mes studentëve që kanë marrë pjesë në iniciativat e zhvillimit të

lëndës tatimore si pjesë e programit mësimor dhe atyre që nuk kanë marrë pjesë. Rezultatet tregojnë se ata që morën pjesë kishin një qëndrim më pozitiv ndaj tatimeve dhe ndërgjegjësimin e tyre sesa ata që nuk morën pjesë.

3. Mësimdhënia e tatimeve për studentët³

Rezultatet e sondazhit të sipërpërmendur të realizuar nga OECD vërehet se administratat tatimore i kushtojnë një rëndësi të madhe edukimit të tatimpaguesve të ardhshëm. Nga 59 vendet që u përgjigjën, 27 kishin të paktën një program mësimi në shkollë në funksionim dhe 12 kishin më shumë se një. Administratat tatimore janë treguar shumë krijuese dhe diapazoni i programeve ekzistuese shumë i gjerë, por një tipar i përbashkët është se ato lejojnë arritjen e shumicës së fëmijëve në marrjen e njohurive tatimore në shkollë. Disa përfshijnë mësimdhënie në klasë ose debate, të menaxhuara nga mësuesi ose një zyrtar tatimor, ndërsa të tjera u lejojnë studentëve të përjetojnë vetë administratat tatimore. Qëllimi nuk është të thuash, "pagimi i tatimeve e taksave është i rëndësishëm", por të tregohet pse është i rëndësishëm: sepse ndihmon për të ndërtuar një shoqëri më të mirë.

Këto nisma duhet të jenë bashkëpunuese në kuptimin që për të qenë të suksesshme, duhet të përfshihen edhe aktorë të tjerë. Kjo mund të përfshijë, për shembull, ministrinë e arsimit në një nivel global, shkollat ose universitetet në një nivel më lokal.

Mësimi i kulturës tatimore dhe qytetarisë në shkollë është një projekt afatgjatë i cili ndihmon në përhapjen e një kulture të respektimit të tatimeve e taksave në të gjithë shoqërinë. Kjo nuk është e lehtë, pasi kërkon përfshirjen e një game të gjerë aktorësh (nga mësuesit në ministrinë e arsimit, universitetet dhe shkollat, etj.). Ai nënkupton gjetjen e mënyrës së duhur për të komunikuar me ta (drejtpërsëdrejti me drejtorët e shkollave, nëpërmjet OJQ-ve apo ministrive të arsimit) pa ngarkuar një barrë të tepruar mbi ta. Për të adresuar pikën e fundit, autoritetet tatimore mund të bëjnë përpjekje për t'i vënë materialet në dispozicion të mësuesve, për shembull në një faqe të dedikuar të faqes së tyre të internetit. Mësuesit mund të jenë në

³ <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/5d9f028c-en/index.html?itemId=/content/component/5d9f028c-en>

kontakt të drejtpërdrejtë me studentët dhe ata fillimisht duhet të binden për rëndësinë e tatimit për të qenë në gjendje të përcjellin një mesazh frymëzues për të rinjtë. Kështu, administratat tatimore mund të përfshijnë veprimet e drejtuara ndaj mësuesve në programet e tyre, ose që zyrtarët tatimorë të shkojnë në shkolla për të ndarë drejtpërdrejt njohuritë e tyre.

Për më tepër, për të qenë programe efektive për të rinjtë duhet të ndiqen vazhdimisht gjatë viteve. Kjo është një vështirësi e përbashkët e të gjitha nismave që synojnë edukimin e tatimpaguesve, por këtu është më e mprehtë sepse për të maksimizuar efektin e programit është e **dëshirueshme që studentët të ekspozohen ndaj programeve arsimore në nivele të ndryshme gjatë studimeve të tyre, në shkollën fillore dhe të mesme si dhe në universitet.** Shkollat dhe universitetet janë gjithashtu një mjedis i mirë për nisma disi humoristike rreth çështjeve tatimore. Ashtu si në Japoni, Lituani apo Spanjë, këto mund të jenë argëtuese dhe mund t'i bëjnë studentët të mendojnë vetë se pse është e gabuar të shmangen tatim/taksat.

Lejimi i të rinjve për të punuar me autoritetet tatimore është një mënyrë inovative e përdorimit të programeve ekzistuese të shërbimit civil për të ndihmuar në ndërtimin e një shoqërie të pajtueshme me tatimet. Këto programe përgjithësisht shihen si një mënyrë e mirë për të përmirësuar qytetarinë duke u dhënë të rinjve ndjenjën e përkatësisë ndaj kombit. Përdorimi i tyre si një mjet për edukimin e tatimpaguesve të ardhshëm është një mënyrë për të arritur të dy objektivat në të njëjtën kohë.

Në një botë të çastit, është interesante të shihet se administratat tatimore në botë po mendojnë më afatgjatë duke favorizuar programe me efekte në rritje me kalimin e kohës.

Studimet mbi njohuritë e nxënësve të shkollave të mesme kanë zbuluar se njohuritë e tyre për sistemin tatimor të vendeve të tyre dhe autoritetet tatimore janë minimale deri në inekzistente. Gjetjet në Kanada zbuluan se të rinjtë kanë një vetëdije dhe kuptim minimal të tatimit mbi të ardhurat dhe se të kuptuarit se si funksionon tatimi mbi të ardhurat ishte veçanërisht i kufizuar tek të rinjtë e moshës 16 dhe 17 vjeç.⁴ Rezultatet e studimit të ndërmarrë nga autori i këtij punimi gjithashtu mbështesin këto supozime.

Njohja e sistemit tatimor mund të ndryshojë qëndrimin e tatimpaguesit ndaj tatimit dhe atë që ata e kanë përjetuar më parë si trajtim të pabarabartë nga autoritetet tatimore. Ajo mund të

⁴ <http://www.cra-arc.gc/gncy/pr/yth-eng.html>

konceptohet si një mjet për të financuar një sistem të ofrimit të shërbimeve nga qeveria. Studimi tërhoqi një paralele midis rritjes së njohurive tatimore dhe dy dimensioneve të qëndrimit tatimor, përkatësisht etikës tatimore dhe perceptimit të tatimpaguesit për drejtësinë. Sugjerohet që qëndrimet tatimore mund të përmirësohen nëpërmjet njohurive më të mira tatimore dhe kur këto qëndrime ndaj tatimeve përmirësohen, vihet re një rritje e nivelit të përmbushjes së detyrimeve tatimore dhe një ulje e prirjes së tatimpaguesve dhe qytetarëve për t'iu shmangur. Në përfundimin e tyre nëse rritja e njohurive tatimore ndryshoi qëndrimin e një tatimpaguesi ndaj tatimeve e taksave , **Eriksen dhe Fallan sugjeruan se do të ishte një hap në drejtimin e duhur për të futur mësimin e ligjeve tatimore dhe njohurive tatimore si një modul i detyrueshëm në mësimin e shkencave sociale në shkollat.**⁵

Shumë autoritete tatimore duan të zbatojnë edukimin tatimor në shkolla, pasi ai ndihmon në ndërtimin e njohurive të nxënësve të shkollave dhe studentëve të universitetit të arsimuar në fushën tatimore, të cilët nga ana e tyre bëhen tatimpagues të mirë. Aktualisht, disa nga vendet e OECD-së kanë programe që synojnë fëmijët e shkollës. Xhamajka, për shembull, zgjeroi dhe rifilloi Programin e saj të Edukimit të Taksave në Shkolla (STEP), duke synuar jo vetëm shkollat e mesme dhe të larta, por edhe nivelin fillor, përmes argëtimit dhe angazhimit. Kenia zbatoi programin e saj të shtrirjes së shkollave për të rrënjosur një kulturë tatimpaguese. Administrata tatimore e Mauritius ka ndërmarrë sensibilizimin e tatimeve dhe taksave në shkollat e mesme. Maroku ka qenë i angazhuar në edukimin e nxënësve të shkollave në edukimin tatimor që nga viti 2000. Malajzia synon fëmijët e moshës shkollore me kampin e saj tatimor, konkursin e të folurit dhe zyrën e re të taksave në Kidzania. Peruja përveç aktiviteteve të saj arsimore për nxënësit e shkollave, filloi kurse të reja në 2009 drejtuar mësuesve të shkollave fillore dhe të mesme për të siguruar mësimdhënie cilësore të çështjeve tatimore.⁶

Brenda SHBA, **programi i edukimit tatimor për të rinjtë bazohet në një sistem të kompjuterizuar ku nxënësit e shkollave kanë akses në shërbimet e internetit dhe ata mund të kenë akses në modulet përkatëse të mësimdhënies. Sistemi është i ndarë në dy zona, njëra është për studentët dhe tjetri për mësuesit. Është argumentuar se fokusi i përfshirjes**

⁵ Eriksen, K. & Fallan, L. 1996. Tax knowledge and attitudes towards taxation; A report on a quasi-experiment. Journal of Economic Psychology, 17:387-402.

⁶ https://www.business.unsw.edu.au/About-Site/Schools-Site/Taxation-Business-Law-Site/Documents/Taxation_Education_in_Secondary_Schools_Morgan.pdf

së Shërbimit të të Ardhurave të Brendshme (IRS) në edukimin tatimor duhet të përqendrohet kryesisht në përgatitjen dhe asistencën për deklarin e taksave, mbledhjen e taksave, zbatimin dhe çështjet e pajtueshmërisë sesa një edukim tatimor gjithëpërfshirës, në të gjithë qytetarët që ka potencialin për një administratë tatimore më të mirë, më të suksesshme dhe efektive.⁷

4. Programi i Edukimit për Civic Tax⁸

Programin e Edukimit Civic-Tax (PECT) është një program i nisur që në 2003, si një program arsimor, objektivi i të cilit është t'u shpjegojë qytetarëve të rinj ndikimin që sistemi tatimor, në aspektin e tij të dyfishtë të të ardhurave dhe shpenzimeve publike, ka në jetën e përditshme dhe në perspektivat e tyre në të ardhmen.

Falë stafit trajnues ekzistues në të gjithë territorin, kryhen veprime të ndryshme si:

- Ditët e Hapura në Njësitë Tatimore.
- Bisedat e mbajtura nga stafi i Agjencisë Tatimore në shkolla.

Të dy veprimet kryhen në qendrat arsimore që kërkojnë trajnim.

Garat kombëtare

Si një aktivitet i lidhur ngushtë me bisedat e shkollave, zhvillohet një konkurs kombëtar për shkollat, duke vlerësuar disa kategori me çmime: shkrime, postera grafikë dhe audiovizualë. Fillimisht, konkursi ishte vetëm për kategorinë e shkrimit.

⁷ Nwanna. G. & Richards. D. 2010. The Imperative of Basic Tax Education for Citizens. American Journal of Business Education, 3(9):61-66

⁸ https://sede.agenciatributaria.gob.es/Sede/en_gb/educacion-civico-tributaria/programa-educacion-civico-tributaria.html

Shënim: Ky material është marrë nga burime prestigjioze në fushën e edukimit fiskal të cilat kanë renditur praktikat më të mira të vendeve që praktikojnë edukimin fiskal që në bankat e shkollës si një mënyrë shumë e mirë edukimi dhe ndërgjegjësimi i tatimpaguesve të ardhshëm.

Është shumë e rëndësishme të kuptohet nga të gjithë që edukimi fiskal ka rol të drejtëpërdrejtë në rritjen e të ardhurave sepse në kushtet kur llogaritja e pagesa e tatimeve bazohet në parimin e vetëdeklarimit atëhere edukimi nga ana e shtetit e tatimpaguesve rrit shkallën e kuptimit të detyrimeve dhe të drejtave të çdo tatimpaguesi, ekzistues dhe sidomos të ardhshëm duke ulur koston e pajtimit vullnetar me detyrimet tatimore si dhe koston e administrimit nga ana e organeve fiskale.

Bibliografia

- Eriksen, K. & Fallan, L. 1996. Tax knowledge and attitudes towards taxation; A report on a quasi-experiment. Journal of Economic Psychology.
- Nwana. G. & Richards. D. 2010. The Imperative of Basic Tax Education for Citizens. American Journal of Business Education.
- https://www.iota-tax.org/sites/default/files/publications/public_files/iota_report_-_fiscal_education_for_the_young.pdf
- <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/1c2bb232-en/index.html?itemId=/content/component/1c2bb232-en#section-d1e4016>
- <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/5d9f028c-en/index.html?itemId=/content/component/5d9f028c-en>
- <http://www.cra-arc.gc/gncy/pr/yth-eng.html>
- https://www.business.unsw.edu.au/About-Site/Schools-Site/Taxation-Business-Law-Site/Documents/Taxation_Education_in_Secondary_Schools_Morgan.pdf
- https://sede.agenciatributaria.gob.es/Sede/en_gb/educacion-civico-tributaria/programa-educacion-civico-tributaria.html